

YTTRANDE

Datum
2025-01-31
Ert datum
2024-12-20

Diarienummer
KS 2024/354
Er beteckning
KN2024/02540

1 (3)

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.me@regeringskansliet.se

Remiss angående promemorian Att åter möjliggöra utvinning av uran (Ds KN2024/02540)

Bergs kommun har beretts tillfälle att yttra sig i rubricerad remiss.

Sammanfattning av kommunens synpunkter:

1. Bergs kommun anser att förbudet att utvinna uran skall kvarstå och att uran därmed även i fortsättningen inte ska utgöra ett koncessionsmineral.
2. Bergs kommun anser även att ett tillägg bör göras i minerallagen och/eller miljöbalken med syfte att förbjuda all gruvbrytning i alunskiffer.

Motiv för yttrandet

Bergs kommun uppfattar att ett av de viktigaste motiven för att år 2019 införa ett förbud mot utvinning av uran i Sverige var att uranbrytning ansågs förknippat med en lång rad miljörisker. Miljöproblem har uppträtt vid många urangrutor som tagits upp sedan kärnvapenkapplöpningen inleddes under andra världskriget. Exempel är Ronneburg (SDAG Wismut) i f.d. Östtyskland, gruvor i Navajonationens område i USA samt Ranger Mine i Kakadu nationalpark i Australien. Oftast har skattebetalarna i respektive länder drabbats av stora kostnader för sanering och efterbehandling. I Ronneburg har arbetet pågått till dags dato. En vattenreningsanläggning som stod klar 2020 måste vara i drift minst 30 år - efterbehandlingen kommer då att ha varit igång i nästan 60 år. Åtgärderna har hittills kostat skattebetalarna inom EU mer än en miljard euro.

Uranfyndigheter i Sverige

De största uranförande malmmineraliseringarna i Sverige finns i alunskiffer, längs fjällranden, i Västergötland, Närke och Skåne. Mindre förekomster finns även i andra bergarter bl.a. i norra Jämtland och Lappland.

I norra delen av Bergs kommun utbreder sig landets största uranfyndighet i en alunskifferformation som även innehåller flera koncessionsmineral. De prospekteringar som gjorts under flera årtionden tillbaka visar att alunskiffern förutom tungmetaller och kol även innehåller svavel. En viss naturlig urlakning till omgivande miljöer sker alltså men processen är långsam så länge man inte genom brytning eller annan bearbetning av alunskiffern möjliggör oxidation i kontakt med luften eller ytvatten.

Uranbrytningsförbudet bör kvarstå

Vid brytning av alunskiffer frigörs finkornigt material som kan transporteras långt och sedimentera i vattendragens och sjöarnas bottenar. Sulfidinnehållet medför en pH-sänkning som påskyndar urlakning av metaller. Processen går snabbare när alunskiffern bearbetas än om den lämnas orörd under den moränlera som oftast täcker alunskifferformationerna i Jämtland.

Storsjön bidrar med en betydande del av de ekosystemtjänster som samhällena runt sjön nyttjar. Sjön utgör vattentäkt för flera kommuner däribland Östersund som har ca 65 000 invånare.

Storsjöbygden utgör en för landet unik kulturbygd genom kombinationen av bördig jordbruksmark och närliggande obruten fjällnatur. Klimat och jordmån medger också ett jordbruk som kan bedrivas med förhållandevis låga insatser av konstgödsel och bekämpningsmedel men kan med fördel i många fall bedrivas helt ekologiskt vilket både ut försörjningssynpunkt och säkerhetssynpunkt är viktigt i synnerhet i ett långsiktigt perspektiv.

Även i andra delar av Sverige där uranmineraliseringar förekommer i alunskiffer eller utbreder bördiga jordbrukslandskap. Såväl i Skåne, Närke och Västergötland finns stora jordbruksområden som utgör några av de viktigaste livsmedelsproducerande områdena i landet.

Att åter möjliggöra uranprospektering och uranutvinning från alunskiffer skulle medföra stora risker för skador på några av landets viktigaste jordbruksområden som även till vissa delar utpekats som riksintressen för både kulturmiljö och friluftsliv. De uranförande formationerna längs fjällranden utgör dessutom delvis riksintresse för rennäringen som under mer än 100 år pressats allt hårdare av olika typer av exploatering.

Uranfyndigheterna i kristallint urberg är förvisso mer koncentrerade men de är mindre och inte lika väl utredda. Det skulle dröja långt in i framtiden innan kommersiella mängder uran kan utvinnas ur dessa förekomster.

Ett motiv för att åter tillåta uranbrytning i Sverige är bl.a. ett behov att bibehålla befintlig och även bygga ny kärnkraft som ett led i den gröna omställningen. Det skulle dock dröja mycket länge innan uranbrytning i landet skulle kunna bidra med uran till kärnkraften. Förutsättningarna för uranbrytning i vänligt sinnade länder som t.ex. Australien och Kanada är goda och där finns redan idag ett stort kunnande samt pågående gruvbrytning som med fördel kan utökas. I stället för att påbörja uranutvinning i Sverige bör samarbetet med dessa länder fördjupas så att den framtida försörjningen av kärnbränsle kan tryggas.

Det känt sedan länge att havsvatten naturligt innehåller stora mängder uran men i väldigt små halter. Världshaven innehåller omkring 1000 gånger mer

uran än vad som finns i fyndigheter på land. Tidigare har det ansetts som en utopi att kunna utvinna uran ur havsvatten men kinesiska forskare har på senare tid lyckats ta fram en process för att extrahera uran ur havsvattnet. Inom en inte alltför avlägsen framtid skulle det därmed bli onödigt att bryta låggradiga uranmalmer på land.

Nytan av att åter tillåta uranutvinning i Sverige väger enligt Bergs kommun därmed lätt jämfört med de miljörisker som skulle kunna uppstå för befintlig markanvändning.

Therese Kärngård
Kommunstyrelsens ordförande

Anders Olof Öhlén
Handläggare